

DATE REFERITOARE LA BIOGRAFIA LUI CAROL VALSTEIN, PRIMUL MUZEOGRAF AL BUCUREȘTILOR

de MARIA COJOCĂRESCU

O personalitate de seamă a vieții culturale românești, în general, și bucureștene, în deosebi, din prima jumătate a sec. al XIX-lea, a fost, desigur și aceea lui Carol Valstein.¹⁾

Deși a jucat un însemnat rol didactic și cultural avînd, printre altele, meritul deosebit de a fi primul muzeograf bucureștean și cel dinții organizator al unei galerii de pictură, totuși Carol Valstein este puțin cunoscut, iar în rarele prilejuri în care s-a vorbit despre el s-au spus, de multe ori, lucruri inexacte care au creat confuzii în legătură cu viața și opera sa.

În 1832, cînd Petrache Poenaru este numit profesor de geometrie practică la Colegiul Sf. Sava, își începe activitatea, tot aici, C. Valstein, ca profesor de „desen liniar, aerian și perspectivă”²⁾.

Carol Valstein s-a născut la 20 oct. 1795, la Gospice, în Austria, într-o familie de oameni înstăriți³⁾. Tatăl său, Ioan Vella, a fost medic militar, fiind originar din Transilvania.

Primele studii le începe cu tatăl său. La vîrsta de 12 ani, deoarece tatăl său murise, este luat de un unchi și dus la Viena⁴⁾, unde studiază limba germană, totodată fiind atras de pictură și științele naturii.⁵⁾

1) Cele mai multe documente poartă semnătura Carol Valstein, de aceea considerăm că această formă este cea mai apropiată de adevărata grafie a numelui primului muzeograf român. Aceasta este întărită și de faptul că forma numelui Valstein variază de multe ori ca grafie, fiind scrisă cînd cu W (germ), V (latin) sau B (slavon). De altfel cu această grafie numele apare și în diploma de naturalizație (Arhiva M.I.B. nr. inv. 89774).

2) G. Potra, „Petrache Poenaru, ctitor al învăț. din ț. ns.” p. 85. Buc. 1962.

3) N. Băcescu și I. Tăzlăoanu, „Centenarul primei lucrări originale de ornitologie”. „Elemente de ornitologie”, rev. „Ocroțirea naturii” 1/1955, p. 129.

4) Pius Walenstein, „Biografia și activitatea lui C. Wallenstein”, Ploiești 1908, p. 11.

5) N. Băcescu și Tăzlăoanu, op. cit., p. 129.

Carol Valstein

Pentru prima dată vine în Țara Românească în anul 1817, la mătăușă, la Craiova.

Dragostea pentru natură, afinitate sufletească din cea mai fragedă vîrstă, îl îndeamnă pe C. Valstein să cutreiere țara, îmbogățindu-și cunoștințele legate de științele naturii. Aceste peregrinări îl vor ajuta în activitatea începută mai tîrziu ⁶⁾, de înființare și păstrare a primului muzeu din București.

Alături de științele naturii, el va continua să studieze pictura. La Brașov a luat lecții de pictură cu un oarecare Debler. ⁷⁾

În anul 1821, în vîrstă de 26 ani, C. Valstein se căsătorește cu Maria Stănescu, o româncă care avea oarecare avere ⁸⁾, ceea ce îl va ajuta să obțină în anul 1862 diploma de naturalizație. Din această căsătorie au rezultat 7 copii: 4 fete și 3 băieți, după cum reiese din catagrafia pe anul 1838. ⁹⁾

Această căsătorie va duce la stabilirea sa definitivă în Țara Românească și, mai precis, după cum vom vedea în cele ce urmează, în București.

Stabilirea lui C. Valstein în Țara Românească poate fi legată și de alt fapt, în afară de căsătoria cu Maria Stănescu. După cum am arătat mai sus, tatăl se numea Ioan Vella și a fost medic militar în Austria, la Gospici, localitate din Boemia

Ioan Vella a avut legături cu acest oraș din Boemia numai prin profesiune. Numele și pronumele lui au rezonanță pur românească. ¹⁰⁾

Numele de Valstein este luat de la tatăl vitreg ¹¹⁾, și îl găsim scris în diferite feluri: Wallestainer, ¹²⁾ Wallenstein ¹³⁾, Vahlstain, ¹⁴⁾ Valestein ¹⁵⁾. Numele său pare a fi fost Toma (după nașul său ¹⁶⁾), Carol Valstein de Vella. ¹⁷⁾ Cele mai multe documente sînt semnate cu numele de Scarlat (probabil un pseudonim de la Carol) Valstein. ¹⁸⁾

În cuprinsul acestei lucrări voi folosi numele de Carol Valstein, așa cum apare scris în diploma de „naturalizare” dată în anul 1862.

⁶⁾ Pop Ștefan, Colegiul Sf. Sava, rev. *Boabe de grîu*, an IV, 1933, nr. 7, p. 414.

⁷⁾ Lucian Predescu, *Enciclopedia Cugetarea*, p. 915, Buc. 1938, și N. Băcescu și I. Tăzlăoanu, *op. cit.*, p. 129.

⁸⁾ Arh. St. Buc. Catagrafia 82/1838, fila 165.

⁹⁾ În dicționarul onomastic românesc al lui N. A. Constantinescu, apărut în editura Acad. 1962 p. 404, apare numele de Vella, numai ca o derivație din vel (mare), adjectiv ce forma titulatura înalților dregători din orînduirea feudală din Țara Românească (vel ban, vel spătar etc). În schimb, numele de vela (cu un singur l) îl găsim răspîndit ca nume de localități în Țara Românească, în fostele județe Dolj și Vlașca (Marele dicționar geografic vol V p 738). Ca nume de familie avem Paul Vela născut la Șirla, Arad, poet și preot, profesor la Beiuș și Oradea mort în 1903 (L. Predescu *op. cit.* p. 891).

¹⁰⁾ Pius Wallenstein, *op. cit.* p. 11.

¹¹⁾ Arh. St. Buc. Dosar M.A.I. 197/1866 f. 3.

¹²⁾ Arh. St. B. N. Inst. P. dos. 1848/1851 f. 5.

¹³⁾ I. N. Băcescu și I. Tăzlăoanu, *op. cit.* p. 127.

¹⁴⁾ Arh. St. Buc. Catagrafia 82/1838 f. 165.

¹⁵⁾ N. Băcescu și I. Tăzlăoanu, *op. cit.* p. 127.

¹⁶⁾ *Idem*.

¹⁷⁾ Arh. St. Buc. Eforia Sc. Naț. dos. 2231/1831 f. 245.

După stabilirea sa în București, începe să dea lecții particulare de pictură.¹⁸⁾

În anii 1825—1826 editează un ziar în limba germană intitulat: „Bucarester Deutsche Zeitung“, care apărea la Lipsca.¹⁹⁾

Așa cum am arătat mai sus, C. Valstein este numit profesor de desen liniar, aerian și perspectivă la Colegiul Sf. Sava, în luna iulie 1832.²⁰⁾

Nu mult timp după ocuparea postului de profesor, C. Valstein este nemulțumit de faptul că retribuția este mică (avea o leafă de 300 lei pe lună.²¹⁾

De aceea, într-o cerere adresată Eforiei Șc. Naționale în anul 1832, el arăta : „am primit această slujbă cu leafa de 300 lei pe lună, nădăjduind că pe lângă aceasta mă voi putea ajuta și cu meșteșugul zugrăvirii de portreturi pentru entereșul casei mele. Acum însă văd că slujba cu care m-am însărcinat îmi hrăpește cea mai multă vreme, căci deosebit de cele două ceasuri ce trebuie să jertfesc în școală, cu mare lăcomenie îmi mai trebuiesc încă citeva ceasuri peste cele rinduite ca să găsesc cele trebuincioase pentru această învățătură, *ce pînă acum nu s-a pre-dat aici...*“²²⁾ El cere ca leafa să fie „mai potrivită cu ostenelile ce am într-această slujbă“. ²³⁾ Eforia Școalelor, ținind cont de această cerere, îi mărește leafa cu 100 lei.²⁴⁾

Ca profesor de desen la Colegiul Sf. Sava, C. Valstein funcționează pînă în jurul anului 1850, cînd îi urmează pictorul C. Lecca.²⁵⁾

Prin activitatea didactică depusă la Colegiul Sf. Sava, C. Valstein se înscrie ca precursorul învățămîntului artistic în țara noastră, care avea să capete o formă superioară de organizare în anul 1864, prin crearea Școlii de belle-arte.

Încă din anul 1834 a luat ființă prima instituție muzeală din București, din inițiativa lui Mihalache Ghica.²⁶⁾

Muzeul, ca și biblioteca, au ocupat colțul sud-estic al clădirii Colegiului Sf Sava.²⁷⁾

Prin jurnalul Eforiei Șc. Naționale din 8 iulie 1837, muzeul este reorganizat. În acest jurnal se spune : „În Colegiul Sf. Sava aflîndu-se acum feluri de obiecturi de istorie naturală și de antichități culese cele mai multe dintr-această țară și dăruite de patrioții, rîvnitori de înaintarea învățăturilor obștești și chibzuind Eforia mijloace de a așeza aceste obiecte la un loc, a le păstra în bună rînduială și a le înmulți cu vre-

18) Pius Wallenstein, *op. cit.* p. 14.

19) *Idem.*

20) G. Potra, *op. cit.* p. 304.

21) Arh. St. BUC Eforia Șc. Naț. dosar 2231/1831 f. 67.

22) Arh. St. Buc., Eforia Șc. Naț. dosar 2231/1831 f. 245.

23) *idem*, f. 247.

24) *idem.*

25) G. Potra, *op. cit.* p. 214 și Arh. St. Buc. M. Instr. Publice dosar 1948/1851 f. 5.

26) Ioana Cristache Panait și Panait I. Panait, „*Începuturile muzeografiei la Buc*“ în Rev. Muzeelor 1966, nr. 1, p. 38.

27) Ioana Cristache Panait și Panait I. Panait, *op. cit.* p. 38

mea... mește pe domnul Valstein profesorul de desen, conservator al muzeului ce se întrunește în Colegiul Sf. Sava". 28)

Mai departe, în acest jurnal se arată îndatoririle conservatorului de muzeu : să așeze într-o anumită ordine obiectele, să prepare animalele pentru expunere, să formeze elevi în această privință. Cu privire la orele de deschidere a muzeului, se arată că acesta să fie deschis de la 10 pînă la 12, înainte de amiază. 29)

Pentru faptul că era numit conservator al muzeului C. Valstein primea pe lingă 500 lei (între timp i s-a mărit salariul cu încă 100 lei) ca profesor de desen, 200 lei pe lună. Din această sumă trebuia să cumpere și instrumentele necesare preparării animalelor. 30)

După cum vedem, în afară de cariera didactică, C. Valstein s-a afirmat și în calitate de conservator al muzeului național, funcție ce îl situează în rîndul celor mai vechi muzeologi români. Pînă în anul 1846 a fost singurul muzeograf al Muzeului Național. 31)

Din anul 1837 muzeul a funcționat cu un program stabil, avînd totodată un specialist în științele naturii.

C. Valstein a alcătuit colecțiile muzeului pe baza obiectelor existente, sau a acelor strînse de el în timpul excursiilor făcute în țară. 32) Colecțiile muzeului se îmbogățeau și prin legăturile pe care C. Valstein le avea cu naturaliștii din Stuttgart și alte țări. În luna februarie 1856 C. Valstein înaintează Eforiei Școalelor o listă de cheltuielile făcute cu transportul a 3 lăzi de fosile primite de la Stuttgart. 33)

În anul 1846 cere un ajutor pe lingă conservatorul muzeului, pentru a putea pleca să-și îngrijească ochii. 34) Este numit în această funcție Niculaie Zachî, iar mai târziu, la cerea lui C. Valstein, G. Valstein, fiul său. 35)

Activitatea sa prodigioasă în cadrul muzeului a dus la o bogată colecție muzeistică, în așa fel încît în anul 1847 erau expuse 324 exemplare de păsări din 193 specii. 36)

C. Valstein a lucrat în funcția de conservator al muzeului pînă în anul 1860, cînd conducerea lui a fost preluată de profesorul adus în acest scop din Sardinia, Fererati. 37)

Paralel cu munca desfășurată ca profesor la Colegiul Sf. Sava și conservator al Muzeului Național, C. Valstein continuă să se ocupe de vechea pasiune — pictura. „Wallenstein strînge la un loc în localul gimnaziului, prima colecție de mule, de copii după cîțiva maeștri italieni, de portrete reale după personaje contemporane care pozaseră, ori fictive reprezentînd pe vechii Domni.“ 38)

28) Șt. Pop., *op. cit.* p. 414.

29) *idem.*

30) *idem.*

31) Ioana Cristache Panait și Panait I. Panait, *op. cit.* p. 40

32) Ioana Cristache Panait și Panait I. Panait, *op. cit.* p. 40.

33) Arh. St. Buc. M. Instr. Publice dos. 794/4026 f. 88.

34) *idem.* dos. 1515/1846 f. 3.

35) Ioana Cristache Panait și Panait I. Panait, *op. cit.* p. 41

36) *idem.*

37) Arh. St. Buc. M. Instr. Publice dos. 3794/1857, p. 26.

38) Gh. Oprescu ; „Pictura românească în sec. al XIX-lea“, p. 24, Buc. 1937.

Printre tablourile pictate de el se numără : „Cina cea de taină“, copie după Leonardo da Vinci, tablouri cu caracter istoric ca : „Visul lui Mihai Viteazul“, „Lupta de la Călugăreni“, „Jurământul lui Mihai Viteazul“³⁹⁾, o serie de portrete⁴⁰⁾ și autoportrete.⁴¹⁾

În anul 1845 primește din partea Eforiei Școalelor 1564 lei, pentru tablourile : „Cina cea de taină“ și „Visul lui Mihai Viteazul“.⁴²⁾

Printre elevii pe care C. Valstein i-a avut la Colegiul Sf. Sava au fost portretistul miniaturist Ioan D. Negulici, cunoscut și ca participant activ la revoluția de la 1848, și marele pictor de mai târziu Th. Aman.⁴³⁾

Cu ajutorul lui Petrarhe Poenaru, C. Valstein deschide prima expoziție de artă din țară în anul 1836, în sala cea mare a colegiului Sf. Sava.⁴⁴⁾

Activitatea lui C. Valstein în domeniul picturii culminează cu numirea sa în calitate de organizator al primei galerii din orașul București, în anul 1851.

Numirea sa este făcută pe baza cererei adresată domnitorului Barbu Știrbei, în care se spune : Eforia se cunoaște datoare a arăta plecat Măriei Voastre, că pentru formarea galeriei de tablouri și ținerea lor în bună și plăcută stare, este trebuință de o persoană, care avînd cunoștințe pozitive de arta picturii, să fie înzestrat și cu talentul de a prețui frumosul și a cunoaște valoarea fiecărui obiect... pentru îndeplinirea acestei însărcinări, Eforia nu poate deocamdată cunoaște pe altul decît pe Domnul Wallenstein“.⁴⁵⁾

Pentru această funcție primește 250 lei pe lună, pe lingă cei 500 lei ca conservator al Muzeului Național.⁴⁶⁾

În această galerie de tablouri au fost expuse tablourile lucrate de tineri români : ca G. Tătărescu⁴⁷⁾, Th. Aman⁴⁸⁾, P. Alexandrescu⁴⁹⁾, precum și tablourile pictate de C. Valstein și ale unor pictori străini.⁵⁰⁾ Galeria cuprindea un număr de aproximativ 80 tablouri.⁵¹⁾

În anul 1864 director al acestei galerii avea să devină Th. Aman, precum și director al Școlii de belle-arte din București.⁵²⁾

39) P. Wallenstein, *Biografia lui C. Wallenstein*, p. 10.

40) *idem* p. 10. Portretele lui Bibescu Vodă, Abdul-Medjid, portretele de familie.

41) *idem*, Centenarul Univ. București p. 25. Buc. 1964. Unul din ele se află la Muzeul de Artă al R.S.R.

42) V. A. Urechia, *Istoria școalelor*, tom. I 1800—1864, p. 305, Buc. 1892.

43) G. Potra, *op. cit.* p. 214 și rev. Tribuna, 1966 25 aug. p. 1.

44) *idem*, p. 215.

45) Arh. St. Buc. M. Instr. Publice dos. 1948/1851 f. 5.

46) *idem*.

47) Arh. St. Buc. M. Instr. Publice dos. 1848/1851 f. 5.

48) *idem* dos. 527/1864 f. 113—115.

49) *idem* dos. 1948/1851 f. 5.

50) *idem* dos. 592/1863.

51) *idem* dos. 527/1864 f. 115.

52) *idem* dos. 527/1864 f. 115.

Mergînd pe linia editării de ziare, în jurul anului 1882 Valstein scoate : „Ilustrațiunea română“, în propria sa tipografie.⁵³⁾ Tipografia sa funcționa în jurul anului 1840⁵⁴⁾ pe str. Lipscani. O perioadă de timp a fost și proprietatea lui C. Szattmary⁵⁵⁾.

După moartea lui C. Valstein, tipografia a fost condusă de fiul său George Valstein⁵⁶⁾, care în anul 1866 a cerut aprobarea Ministerului de Interne pentru a o muta la Ploiești.⁵⁷⁾

Probabil că în această tipografie C. Valstein și-a tipărit cele 2 lucrări, cunoscute pînă acum : „Elemente de desen și arhitectură“⁵⁸⁾, apărută în anul 1836 și „Elemente de omologie după proprii observații locale chiar în Țara Românească“ apărută în anul 1853.⁵⁹⁾

Prin variata și bogata sa activitate, C. Valstein s-a încadrat întru totul în viața românească. Așa se explică de ce, încă din anul 1847, el cere naturalizarea, pe care o obține abia în anul 1862, cu toate că reînnoie cererea în anul 1859.⁶⁰⁾

Trebuia precizat faptul că în art. 379 din „Regulamentul Organic“ cap. V, se arată că, pentru obținerea naturalizării era necesar ca solicitantul să depună la Obișnuita Adunare Obștească dovezi de „capitalul și alte avuturi“ ce are, dovezi de destoinicie prin care să se vadă că s-a făcut folositor statului, și după 10 ani de la depunerea acestora, se elibera diploma de naturalizație.⁶¹⁾ Mai departe se arată că cei care cer „naturalizația“ și se căsătoresc cu „pămîntence“ cu avere, durata obținerii diplomei se reduce la 7 ani.⁶²⁾

53) P. Wallenstein op. cit. p. 14.

54) Dimitrie C. Ionescu, *Un mic istoric asupra tipografiilor din România*, Craiova 1927 p. 13 (partea I).

55) P. Wallenstein op. cit. p. 15.

56) D. C. Ionescu, op. cit. partea II p. 19.

57) Arh. St. Buc. MAI — Adm. dos. 197/1866 f. 2.

58) V. A. Urechia : *Istoria școalelor*, tom I p. 382 ; Centenarul Universității București, p. 25, Buc. 1964.

59) P. Wallenstein, op. cit. p. 15 și M. Băcescu și I. Tăzlăoanu op. cit. p. 24.

60) Arh. St. Buc. Obs. Ad. Obs. T. Rom. dos 30/1860—1861, p. 16.

Prea înălțate doamne,

Încă din anul 1847, ianuarie, prin petiția înregistrată la nr. 236 am reclamat către guvernul de atunci ca să mă pămîntească, însă reclamația mea, în împrejurările trecute (revoluția de la 1848 etc. M M) nu a luat nici un rezultat.

Acum cu cel mai profund respect rog plecat pe înălțimea voastră să binevoiți a porunci unde veți găsi cu cale, spre a mă trece în rîndul pămîntenilor acestei țări, în care trăiesc de 40 de ani, căsătorit cu o pămîntencă de sînt 35 de ani bucurîndu-mă atît eu cît și copiii mei de toate drepturile pămîntenilor.

1859, mai 2.

Al Măriei voastre prea plecat și supus
Carol Wallenstein

61) Regulamentul Organic, Buc., 1832, cap. V, p. 195.

62) Idem.

C. Valstein nu a putut obține naturalizarea în anul 1848, din cauza însemnatelor evenimente politice din Țara Românească : revoluția de la 1848 ⁶³⁾, ocupația austriacă din timpul războiului Crimeii (1853—1856), pregătirile pentru unire, desăvârșirea actului unirii la 24 ian. 1859.

Abia în timpul domniei lui Alex. I. Cuza, și anume la 20 ian. 1862, C. Valstein obține diploma de naturalizare, pe care i-o acordă domnitorul, în urma propunerii făcute de guvernul prezidat de D. Ghica ⁶⁴⁾

În „Publicația“ Adunării legislative a Țării Românești din 4 ian. 1861 pentru recunoașterea indigenatului se spune : „se recunoaște ca români persoanele aici însemnate Domnul Aaron Florian, Ion Trușescu, A. T. Laurian, C. Valstein se recunosc ca români, Dimitrie Nicolaidis, doctor D. Vartiadis, G. Bacaloglu li se acordă împămîntenirea.“

În fragmentul de mai sus se face o deosebire în felul în care se acordă indigenarea persoanelor menționate. ⁶⁵⁾

După cum știm, Aaron Florian, Ion Trușescu, A. T. Laurean, care au funcționat ca profesori la Colegiul Sf. Sava, erau români veniți din Transilvania.

Faptul că alături de ei este trecut C. Valstein, ne determină să afirmăm că și el este venit din Transilvania sau că tatăl său, Ioan Vella, a plecat din provincia de peste munți în Boemia la Gospici, ca medic militar în slujba Imperiului habsburgic.

Lucrările publicate pînă acum, referitoare la C. Valstein, dau ca dată a morții 24 decembrie 1859 ⁶⁶⁾.

⁶³⁾ Arh. St. Buc., Obis. Ad. Obș. T. Rom., dos. 9/1859, f. 5 se arată la nr. 35 că : „C. Valstein a reclamat indigenarea încă din anul 1847 și că numai din împrejurările în care s-a aflat țara nu s-a putut efectua“

⁶⁴⁾ Diploma are următorul text :

Văzînd cererea făcută de D-lui Carol Valstein de a i se acorda naturalizația de cetățean român ;

Văzînd raportul Președinției Adunării legislative a Țării Românești sub nr. 434 de la 7 iunie 1860 prin care se constată că D-lui Carol Valstein este venit de mulți ani în țară, că încă de la 1848 a fost cerut indigenatul : că a servit Statului fără întrerupție de la anul 1832 ca profesor de desen și conservator al Muzeului național cu o bună conduită ; că în fine s-a căsătorit cu pămînteană ;

Văzînd votul Adunării din ședința sa de la 4 a aceleiași luni ;

Avînd în vedere art. 47 din Convenția de la Paris 7/19 august 1858 ;

Văzînd art. 379 din Regulamentul organic ;

Am decretat și decretăm ce urmează : art. 1-iu și unic :

D-l Carol Valstein este primit a se împărtăși din toate drepturile civile și politice de care se bucură pămîntenii Români : drept care i se acordă a noastră Domnească Diplomă, sub a noastră semnătură și sigiliu.

Dată în Domneasca Noastră Reședință București la 20 ianuari : anul mîntuirii una mie opt sute șase zeci și doi, și cel de al treilea al Domniei Noastre în Principate.

Alecsandru Ioan

Președ. Cons. Miniștrilor D. Ghica“

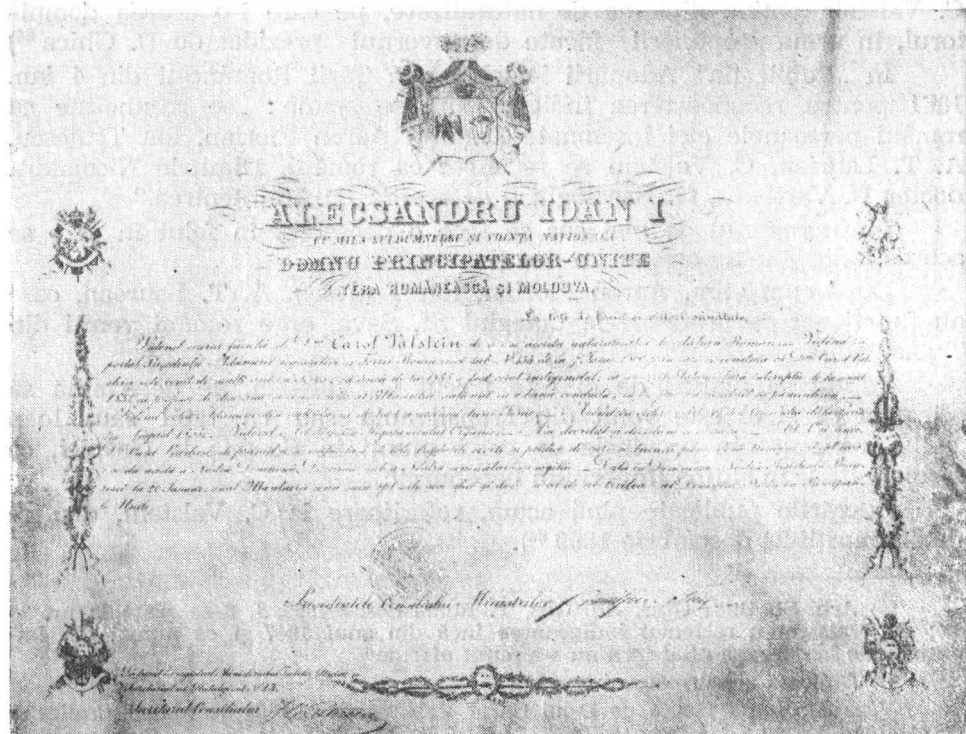
Arhiva M.I.B., inv. 89774.

⁶⁵⁾ Arh. St. Buc., MAI-Adm. dos. 341/1861, p. 62.

⁶⁶⁾ P. Wallenstein, *op. cit.*, p. 13. N. Băcescu și I. Tăzlăoanu, *op. cit.*, p. 128.

Diploma de naturalizare este datată 20 ian. 1862 ; în cuprinsul ei nu se specifică că a fost dată după moartea lui Carol Valstein.

Nu putea fi mort în decembrie 1859, deoarece la 11 mai 1860 un oarecare Dumitru Jianu dă lui Carol Valstein o dovadă a anilor de cînd îl cunoaște, fiindu-i necesară la obținerea naturalizării :

Documentul prin care i se acordă lui Carol Valstein cetățenia română.

„Acum 35 de ani trecuți, ca școlariu în școala Sf. Sava, am făcut cunoștință cu Dl. Carol Valstein care pe atunci făcea pe profesorul privat de zugrăvie.

Trebuința mea de a mă folosi de desen, m-a făcut să-l vizitez mai des, și cu acest prilej am aflat din gura răposatei Dumnealui soții Maria, că este română născută în orașul Slatina și că sînt 5 sau 6 ani (nu țin minte bine) de cînd sînt căsătoriți.

Aceste cuvinte auzite din gura răposatei nu poci tăgădui, *deaceia îi dau și această dovadă supt a mea iscălitură* (sublinierea noastră.⁶⁷)

Ioan Pop, fost coleg cu C. Valstein la Colegiul Sf. Sava îi dă și el o dovadă de cînd îl cunoaște, datată 5 mai 1860. În ea se spune : „Mărtu-

⁶⁷) Arh. St. Buc., Obis. Ad. Obs. dos. 17/1859, f. 190.

risesc în consecință că colegul meu Dl. Carol Valstein în anul 1819 a fost căsătorit cu răposata Doamna Maria născută în Slatina și fiica Dlui Cruțeanu. Spre încredere, dar și cunoștință *am dat Domniei Sale această mărturisire* (sublinierea noastră). ⁶⁸⁾

Din aceste dovezi, ca dealtfel și din aceea semnată de G. Ioanid ⁶⁹⁾, reiese că în mai 1860 Carol Valstein era în viață.

Știm din informațiile date de Pius Wallenstein, rudă cu C. Valstein, că a fost înmormântat cu cheltuiala domnitorului Alex. I. Cuza. ⁷⁰⁾ Diploma de naturalizație, datată 20 ianuarie 1862, este semnată de domnitor, deci ea nu putea fi acordată după moartea lui C. Valstein, deoarece s-ar fi specificat în cuprinsul ei. Pe de altă parte informația dată de Pius Wallenstein arată că a fost înmormântat cu cheltuiala domnitorului.

Se poate presupune că a murit în decursul anului 1862 sau chiar la începutul lui 1863, deoarece cea de a doua soție a sa Eva, primește pensie prin opusul domnesc din 11 decembrie 1863. ⁷¹⁾

Carol Valstein, prin activitatea didactică și aceea de conservator și inițiator al fondării Muzeului Național și a primei galerii de tablouri din Țara Românească este o personalitate marcantă, alături de cei care au contribuit la dezvoltarea culturii românești.

R É S U M É

L'article présente des dates biographiques et l'activité de Carol Valstein (1795—1862), professeur de dessin au Collège St. Sava, peintre, le premier muséographe de Bucarest et le premier organisateur de galeries de tableaux en Roumanie.

Partant en large mesure de matériaux inédits recueillis dans les fonds des Archives d'Etat, l'article complète et précise l'activité et la biographie de C. Valstein.

L'activité de Valstein est montrée parallèlement à sa biographie, depuis son arrivée dans le Pays Roumain en 1817 et jusqu'à sa mort (datée, sur foi de matériaux inédits, en 1862) lorsqu'il aura reçu le diplôme de „naturalisation“.

La conclusion met en relief le rôle de cette personnalité marquante pour le développement de la culture romaine.

⁶⁸⁾ Arh. St. Buc., Obis. Ad. Obs. dos. 17/1859, f. 188.

⁶⁹⁾ Idem, f. 189.

⁷⁰⁾ Pius Wallenstein, *op cit.*, p. 13.

⁷¹⁾ Idem.